

Datum för justering: 2025-11-25
Datum för anslag: 2025-11-27

Jakop Dalunde (MP)
Anna Malm Kelfve (M)

§ 245

Förnyat genomförandebeslut Tvärbanan Kistagrenen

TN 2023-0681

Sammanfattning

Kistagrenen är en tvärförbindelse som ger kortare restider, binder ihop olika stadsdelar och knutpunkter samt ger förutsättningar för tillkommande hållbar stadsutveckling längs sin sträckning. Utbyggnaden blir ca åtta (8) kilometer lång och passerar genom tre kommuner: Stockholm, Sundbyberg och Sollentuna på sträckan mellan Norra Ulvsunda och Helenelund.

Resandet med Kistagrenen förväntas bli stort eftersom några av Stockholmsregionens mest betydelsefulla utvecklingsområden, både vad gäller arbetsplatser och bostäder, ligger längs med sträckan. Resandet med Tvärbanan beräknades vid genomförandebeslutet 2016 öka till mer än 150 000 resor per dygn år 2030 inberäknat utbyggnaderna för Kistagrenen, Solnagrenen och Sickla station.

Tvärbana Norr Kistagrenen totala budget fastställdes ursprungligen till 4 937 miljoner kronor inklusive index vid landstingsfullmäktiges sammanträde den 13 december 2016 (LS 2016-1027).

I samband med förnyat genomförandebeslut vid regionfullmäktiges sammanträde den 8 februari 2022 (RS 2021-0842) utökades budgeten till 6 546 miljoner kronor inklusive index, varav investeringsutgiften utgjorde 6 522 miljoner kronor och 24 miljoner kronor utgjorde driftkostnader. Omfattningen justerades varvid depå i Rissne utgick ur omfattningen.

I samband med förnyat genomförandebeslut vid regionfullmäktiges sammanträde den 18 juni 2024 (RS 2024-0377) utökades investeringsobjektets budget till 8 108 miljoner kronor inklusive index, varav investeringsutgiften utgjorde 8 073 miljoner kronor och 35 miljoner kronor utgjorde driftkostnader. Investeringsobjektets totala ekonomiska ram föreslås i detta ärende öka till 9 338 miljoner kronor inklusive index, varav investeringsutgiften utgör 9 179 miljoner kronor och 159 miljoner kronor utgör driftkostnader.

Efter avbeställning av sträckan Ursvik – Helenelund från totalentreprenadkontraktet KG40 samt efterföljande hävning av kontraktet i sin helhet har det genomförts utredningar och detaljprojektering vilket lett till att grundkalkyler uppdateras samt att succesivanalys genomförts. Sammantaget visar resultatet att reserver för ekonomisk osäkerhet inklusive

riskreserv är förbrukade samt att det finns behov av en förlängd genomförandetid, vilket också bidrar till kostnadsökningen.

Beslutsunderlag

- Förvaltningschefens tjänsteutlåtande
- Genomförandebeslut avseende Tvärbanan Kistagrenen SL 2014-0439, 2016-08-23
- Förnyat genomförandebeslut avseende Tvärbanan Norr Kistagrenen SL 2014-2882, 2021-10-14
- Godkännande av tilläggsavtal avseende Tvärbanan Kistagrenen (KG 40) SL 2014-2882, TN 2023-01-24, punkt 9.
- Förnyat genomförandebeslut avseende Tvärbanan Norr Kistagrenen SL 2023-0681, 2024-04-22
- Samhällsekonomisk analys av Tvärbanans utbyggnad av Kistagrenen juli 2025, TN 2023-0681, 2025-08-11

Yrkanden

1. Ordförande Jens Sjöström (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.
2. Anna Malm Kelfve (M) yrkar bifall till Moderaternas förslag till beslut (bilaga 9).
3. Samuel Stephan (SD) yrkar bifall till Sverigedemokraternas förslag till beslut (bilaga 10).
4. Karl Henriksson (KD) yrkar bifall till Kristdemokraternas förslag till tilläggsbeslut (bilaga 11).
5. Daniel Adborn (L) yrkar bifall till Liberalernas förslag till tilläggsbeslut (bilaga 12).

Beslutsgång

Ordförande Jens Sjöström (S) konstaterar att det finns tre förslag till beslut. Ordförande ställer Moderaternas förslag till beslut mot Sverigedemokraternas förslag till beslut och finner genom acklamation att Moderaternas förslag vinner. Sedan ställer ordförande Moderaternas förslag till beslut mot utsänt och finner att utsänt förslag bifalls.

Ordförande ställer sedan Kristdemokraternas förslag till tilläggsbeslut mot avslag och finner att det avslås.

Ordförande ställer därefter Liberalernas förslag till tilläggsbeslut mot avslag och finner att det avslås.

Beslut

Trafiknämnden beslutar att föreslå regionstyrelsen besluta att föreslå regionfullmäktige att besluta följande.

1. Inom ramen för 2026 års investeringsbudget och inriktningsnivåer för planåren 2027–2035, beslutas att förnya genomförandefasen avseende objekt Tvärbanan norr Kistagrenen med en total budget om 9 338 miljoner kronor, varav 9 179 miljoner kronor avser investeringsutgift, med ny tidpunkt för trafikstart Ursviks torg fjärde kvartalet 2028 samt för trafikstart Helenelund fjärde kvartalet 2029.

Trafiknämnden beslutar, under förutsättning att regionfullmäktige beslutar i

enlighet med beslutspunkt 1, för egen del följande.

2. Förvaltningschefen på trafikförvaltningen ges i uppdrag, med rätt att besluta om vidaredelegering, att inom ramen för ovan angiven budget, genomföra erforderliga upphandlingar, inklusive att fastställa upphandlingsdokument, fatta beslut om tilldelning eller avbrytande, teckna upphandlingskontrakt och överlåta kontraktet till AB Storstockholms Lokaltrafik samt förvalta kontrakten varvid ändringar och tillägg till kontrakten ska beslutas enligt gällande beslutsordning.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation

Anna Malm Kelfve (M) meddelar att Moderaterna reserverar sig mot att avslå Moderaternas förslag till beslut.

Karl Henriksson (KD) meddelar att Kristdemokraterna reserverar sig mot att avslå Kristdemokraternas förslag till tilläggsbeslut.

Daniel Adborn (L) meddelar att Liberalerna reserverar sig mot att avslå Liberalernas förslag till tilläggsbeslut.

Samuel Stephan (SD) meddelar att Sverigedemokraterna reserverar sig mot att avslå Sverigedemokraternas förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Anna Sehlin (V) anmäler för Vänsterpartiet ett särskilt uttalande (bilaga 13).

Skickas till

Regionledningskontoret

Vid Protokollet
Sebastian Runbom

Förnyat genomförandebeslut avseende Tvärbana Norr Kistagrenen

Tvärbanans stillastående utbyggnad till Kista är Socialdemokraterna i Region Stockholms kanske största misslyckande. Att investeringsprojektet har omgärdats av fördyringar och omfattande genomförandeproblem är ett resultat av att adekvat styrning och ledning saknas. Toppen på isberget var de olagliga betalningsgarantierna som ingicks med underleverantörer i byggprojektet.

Socialdemokraternas och Miljöpartiets beslut om att låta projektet övergå i löpande räkning och motsätta sig kontrollstationer för projektets genomförande har visat sig bli kostsamma för skattebetalarna.

Totalkostnaden har ökat med hela 89 procent, hittills. Trafikstarten bedöms försenas ända till 2030, många år efter det att nya bostadsområden har färdigställts och människor redan tvingats välja bilen framför kollektivtrafiken.

Detta fiasko har nu drabbat boende, näringsidkare och pendlare i vår region över lång tid. Bygget är nu så försenat att även den statliga medfinansieringen i form av stadsmiljöavtal med största sannolikhet brinner inne under 2027.

Kostnaden för Stockholmarna är nu uppe i över 1,3 miljoner kronor – per meter. Det är samtidigt ett antagande som bygger på ett lyckat genomförande i projektets förnyade genomförandefas. Historien har snarare visat motsatsen.

Vad som redan blivit dyrare och senare, har blivit ännu dyrare och ännu senare.

Det vore mot bakgrund av projektets framdrift direkt oansvarigt att låta det nya genomförandebeslutet och de upphandlingar som nu ska följa ske på delegation. Politiken måste ta fullt ansvar för att genomföra kommande upphandlingar liksom att tilldela kontrakt och följa utvecklingen nära.

Regionstyrelsen borde därtill med sin uppsiktsplikt överta ansvaret för detta projekt som annars riskerar att gå nya fördyringar och misslyckanden till mötes. När ska regionstyrelsens uppsiktsplikt annars användas om inte nu?

Förslag till beslut

Fel! Hittar inte referenskölla.

Trafiknämnden beslutar att föreslå regionstyrelsen besluta att föreslå regionfullmäktige besluta följande.

1. Ansvaret för genomförandet av och uppföljning av investeringsobjekt Tvärbana Norr Kistagrenen överförs från Trafiknämnden till Regionstyrelsen.
2. Regionstyrelsen ges i uppdrag att återkomma till Regionfullmäktige med nytt förslag till genomförandebeslut inom ramen för av regionfullmäktige angiven budget, genomföra erforderliga upphandlingar, inklusive att fastställa upphandlingsdokument, fatta beslut om tilldelning eller avbrytande, teckna upphandlingskontrakt och överlåta kontraktet till AB Storstockholms Lokaltrafik samt förvalta kontrakten varvid ändringar och tillägg till kontrakten ska beslutas enligt gällande beslutsordning. Beslutsfattande enligt ovan får ej delegeras.

Förnyat genomförandebeslut Tvärbanan Kistagrenen

Kistagrenens kostnader fortsätter att skena. Sedan 2016 har projektets budget ökat från 4,9 till 9,3 miljarder kronor, en ökning med 4,4 miljarder kronor. Samtidigt visar den externa granskning som Region Stockholm beställt att projektet sedan start har präglats av bristfällig styrning, otillräcklig intern kontroll, svag riskhantering och problem kopplade till både totalentreprenad och uppföljning av entreprenörer.

Sverigedemokraterna var det enda parti som motsatte sig beslutet 2023 att ändra ersättningsformen till löpande räkning. Vi varnade då för att det skulle försvaga kostnadskontrollen, öka oförutsägbarheten och öppna för betydligt större ekonomiska risker. Granskningen bekräftar den bilden genom att peka på att minskad insyn i projektet har påverkat både utgifter och tidplan negativt, särskilt efter att ersättningsformen ändrades.

Förseningar, kostnadsökningar, avtalsproblem och osunda ekonomiska åtaganden som projektet dras med kan därför inte enbart förklaras med externa faktorer. Interna brister i Region Stockholms organisation, såsom svag riskhantering och bristande intern kontroll, har på ett avgörande sätt bidragit till att situationen eskalerat. Det krävs ett tydligare politiskt ansvarstagande och en stärkt styrning på övergripande nivå.

Mot denna bakgrund anser Sverigedemokraterna att ansvaret för genomförande och uppföljning av projektet bör flyttas till regionstyrelsen. Innan skattebetalarna belastas med ytterligare miljarder krävs en trovärdig omstart med stärkt styrning, tydligare ansvarsfördelning och en riskhantering som fungerar i praktiken, inte bara på papperet.

Trafiknämnden beslutar att föreslå regionstyrelsen besluta att föreslå regionfullmäktige besluta följande:

1. Ansvaret för genomförande av och uppföljning av investeringsprojekt Tvärbanan Norr Kistagrenen överförs från trafiknämnden till regionstyrelsen.
2. Regionstyrelsen ges i uppdrag att återkomma till regionfullmäktige med nytt förslag till genomförandebeslut

inom ramen för av regionfullmäktige angiven budget, genomföra erforderliga upphandlingar, inklusive att fastställa upphandlingsdokument, fatta beslut om tilldelning eller avbrytande, teckna upphandlingskontrakt och överlåta kontraktet till AB Storstockholms Lokaltrafik samt förvalta kontrakten varvid ändringar och tillägg till kontrakten ska beslutas enligt gällande beslutsordning. Beslutsfattande enligt ovan får ej delegeras.

Förnyat genomförandebeslut avseende Tvärbana Norr Kistagrenen

Tvärbanans stillastående utbyggnad till Kista är Socialdemokraternas kanske största misslyckande i Region Stockholm. Att investeringsprojektet har omgärdats av fördyringar och omfattande genomförandeproblem är ett resultat av att adekvat styrning och ledning saknas. Toppen på isberget var de olagliga betalningsgarantierna som ingicks med underleverantörer i byggprojektet.

Socialdemokraternas och Miljöpartiets beslut om att låta projektet övergå i löpande räkning och motsätta sig kontrollstationer för projektets genomförande har visat sig bli kostsamma för skattebetalarna.

Totalkostnaden har ökat med hela 89 procent, hittills. Trafikstarten bedöms försenas ända till 2030, många år efter det att nya bostadsområden har färdigställts och människor redan tvingats välja bilen framför kollektivtrafiken.

Detta fiasko har nu drabbat boende, näringsidkare och pendlare i vår region över lång tid. Bygget är nu så försenat att även den statliga medfinansieringen i form av stadsmiljöavtal riskerar att brinna inne under 2027.

Kostnaden för stockholmarna är nu uppe i över 1,3 miljoner kronor – per meter. Denna beräkning bygger på ett lyckat genomförande inom budget i projektets förnyade genomförandefas. Historien har tyvärr oftare visat på motsatsen.

För att i möjligaste mån säkerställa att satsningen genomförs på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt och att offentliga resurser används effektivt vill vi se tydliga kontrollstationer i det fortsatta genomförandet av Tvärbanans utbyggnad mellan Bromma flygplats och Helenelund.

Förslag till beslut

Trafiknämnden beslutar att föreslå regionstyrelsen besluta att föreslå regionfullmäktige besluta följande:

1. Tydliga kontrollstationer inrättas för att säkerställa tid, ekonomi, kvalitet och arbetsmiljö i projektet och därmed även transparens samt insyn för nämndens ledamöter.

Förnyat genomförandebeslut Tvärbanan Kistagrenen

Utbyggnaden av Tvärbanans Kistagren har präglats av förseningar och kraftiga fördröjningar till följd av problem inom projektorganisationen, bristande politisk styrning och regionstyrets beslut om att låta projektet övergå i löpande räkning. Allt detta har sammantaget, med dagens förnyade genomförandebeslut inkluderat, resulterat i att projektet blivit cirka 4,4 miljarder dyrare än planerat – motsvarande hela 89%, samtidigt som Tvärbanan fortfarande är långt ifrån färdigställd.

När beslutet om utbyggnaden fattades 2016 var planen att trafikstarten till Ursvik skulle ske 2021, och vidare till Helenelund 2023. I dagsläget har arbetet stått still i över ett år i väntan på att en ny entreprenör ska ta över och färdigställa den sista etappen mellan Ursvik och Helenelund. Nu bedömer förvaltningen, förutsatt att tidsplanen och budgeten håller den här gången, att trafikstarten för Ursvik sker fjärde kvartalet 2028 och för Helenelund fjärde kvartalet 2029.

När det senaste genomförandebeslutet behandlades i regionfullmäktige betonade vi att regionstyret behövde arbeta aktivt för att påskynda projektet och färdigställa det så fort som möjligt. Samtidigt klargjorde vi att arbetet inte kunde fortgå med en utökad budgetram utan att nödvändiga åtgärder infördes för att motverka ytterligare fördröjningar och förseningar. Därför lade vi fram ett förslag till tilläggsbeslut där vi föreslog att det skulle inrättas kontrollstationer för att säkerställa tid, ekonomi och kvalitet.

Tyvärr hörsammades inte vårt förslag av regionstyret och röstades därför ned. Vi är övertygade om att många av de problem som plågar projektet hade kunnat undvikas om våra föreslagna åtgärder hade vidtagits. Då skulle nämndens ledamöter haft en bättre insyn i projektet och därmed bättre koll på hur projektet fortskred. Genom en bättre politisk insyn hade inte projektet behövt stå still i över ett år, vilket nu resulterar i att vi riskerar att gå miste om de 113 miljoner kronor som beviljats genom stadsmiljöavtalen som nu fasas ut, eller att de olagliga betalningsgarantierna tecknades.

Liberalerna beklagar att projektet har försenats så kraftigt och att boende i Stockholm, Sundbyberg och Sollentuna fortfarande saknar en efterlängtat och välbehövlig tvärförbindelse. Vi förutsätter därför att förvaltningen och regionstyret arbetar aktivt för att resterande del av projektet fortskrider friktionsfritt och att ambitionen är att trafikstarten ska vara klar snabbare än vad som anges i tjänsteutlåtandet.

Fel! Hittar inte referenskälla.

För att hjälpa till med detta och kunna bistå krävs det att trafiknämnden löpande informeras om hur projektet fortskrider. Därför anser vi fortsatt, trots att regionstyret hittills har röstat ned det varje gång, att det behövs kontrollstationer.

Med anledning av ovanstående föreslår Liberalerna trafiknämnden att besluta följande:

1. Tydliga kontrollstationer inrättas för att säkerställa tid, ekonomi, kvalitet och arbetsmiljö i projektet och därmed även transparens samt insyn för nämndens ledamöter.

Förnyat genomförandebeslut Tvärbanan Kistagrenen

Vi i Vänsterpartiet tackar för den utförliga informationen om bakgrunden till behovet av ett förnyat genomförandebeslut för Tvärbanan Kistagrenen. I genomförandebeslutet 2016 beräknades den totala budgeten för utbyggnaden till 4937 miljoner kronor med trafikstart till Norra Ursvik år 2021 och till Helenelund 2023. I dagens förnyade genomförandebeslut har investeringskostnaden nästan fördubblats till beräknade 9338 miljoner kronor och trafikstarterna försenats med sju respektive sex år till 2028 respektive 2029. Sammanfattningsvis kan det konstateras att projektet från början präglats av brister i underlag och en övertro på förmågan att driva det i hamn inom budget- och tidsramar. Brister som medfört kostsamma problem längs med vägen och som förvaltningen försökt hantera och nu lett till behovet av ett förnyat genomförandebeslut. Med projektets historik och att nu trafikförvaltningen tar hand detaljprojekteringen och därefter upphandling av utförandeentreprenader är det av yttersta vikt att förvaltningschefen säkerställer att den kompetens som krävs för att slutföra projektet, utan ytterligare förseningar och fördröjningar, finns på Trafikförvaltningen.